

Hudební nástroje a jejich učitelé vzpomínají...

uspořádal a rozhovor vedl Václav Seyfert

Když v roce 1949 hudební škola v Tišnově začínala, vyučovalo se v ní hře na klavír, housle, akordeon a dechové nástroje. Postupem času přibývaly další instrumenty: kontrabas, violoncello, veškeré žestě, kytara, bicí, varhany... Udělejme si teď malou pomyslnou procházku učebními třídami různých hudebních nástrojů a nechme za každý z nich hovořit „jeho“ příslušného učitele.

Housle – Jan Dalecký

Na Základní uměleckou školu Tišnov jsem nastoupil nejprve třetinovým úvazkem za učitelku Janu Adámkovou (na mateřské dovolené) na podzim roku 1993. V jednom delším odpoledni jsem učil asi sedm adeptů houslí, na pozvání tehdejší ředitelky, mé dávné spolužačky z konzervatoře Jany Pujmanové. V té době stoupala moje nespokojenost v řadách Státní filharmonie Brno, v níž jsem hrával už za studií a na dlouhých 26 let do ní nastoupil 1. ledna 1968. Prožil jsem tam roky dobré i horší a mohu-li srovnávat, v raném kapitalismu se pracovní podmínky rapidně zhoršovaly, zatímco odměna zůstávala pod celostátním průměrem. Proto mi tato možnost přivýdělnku přišla velmi vhod, měl jsem možnost si vše ve školním roce 1993/94 „osahat“ a zjistil jsem, že tudy by vedla rozumná cesta z orchestrálního marasmu. Když se po onom zkušebním roce zjistilo, že paní Adámková už se na své místo nevrátí a Slávek Fišer, který pokryl zbytek jejího úvazku, se posouvá jinam, čímž se uvolnil celý úvazek, neváhal jsem ani vteřinu, dal v Brně výpověď, která byla bez problémů přijata a nastoupil od září 1994 jako řádný učitel houslí. Když asi po dvou letech došlo k výměně na ředitelském postu, nabídl mi nový šéf Jaromír Škára místo zástupce ředitele. Zůstal mi menší pedagogický úvazek a ten jsem ukončil odchodem do starobního důchodu v červenci 2008.

Mám-li hodnotit podmínky, za kterých byly housle na ZUŠ Tišnov vyučovány, řekl bych, že materiální zajištění bylo bohatě dostačující. Poněvadž jsem též spravoval sklad nástrojů a účastnil se každoročních inventarizací, měl jsem přehled o počtu a stavu nástrojů, které jsme mohli žákům půjčovat. Sám jsem s oblibou na některý z nich se žáky v hodinách hrával. Rovněž notový archiv byl obsáhlý, jedna plná skříň a byl to materiál rozličného stupně náročnosti, každému bylo možno vybrat.

V době mého působení se k dalšímu studiu na konzervatoři dostali Lukáš Cybulski, Jana Ichnatoljová a Hana Sklenářová. Jako dobrá amatérka pokračuje na housle v Tišnovském komorním orchestru Lenka Ondroušková. Jan Coufal se později v Brně stal primášem cimbálové muziky, tuším Valášek. Je-li to málo nebo moc, neodvážuji se soudit. Ze soutěží jsme žádná lepší umístění nevozili, končili jsme v okresním kole. Důležité ale bylo, že žáci se potýkali s úkoly bez nechuti, dokázali jsme najít společný zájem o pěknou hudbu a bylo to znát především na předvánočních a předprázdninových besídkách, kdy jsme dělali radost přítomným rodičům.

Rád bych se vyhnul velkým slovům, ale vím bezpečně, že ZUŠ dává mladým adeptům do života velmi cenný základ pro případné pozdější aktivní muzicírování v jakémkoliv stylu a na jakékoliv úrovni. A naopak, kdo ZUŠ nikdy nenavštěvoval, je citově a esteticky ochuzen, jeho život není úplný a to krásné, které my ostatní hledáme a nacházíme, mu naprosto uniká.

Klavír – Zdeněk Vašíček

Jsem absolventem II. stupně Hudebního oboru ZUŠ Tišnov (1978) v klavírní třídě ředitelky školy Jany Pujmanové. Po vysokoškolských studiích, základní vojenské službě a několika zaměstnáních jsem se roce 1997 na ZUŠ Tišnov vrátil jako učitel hry na klavír a hudební nauky a působím zde doposud. Od školního roku 1998/99, kdy škola získala nové elektronické varhany kostelního typu, i jako jeden z prvních dvou učitelů hry na varhany. Žáci mé třídy hráli na besídkách a koncertech školy, na vernisážích v tišnovské Galerii Josefa Jambora (například David a Martin Bauerovi) a v Podhorácké galerii v Předklášteří (Tereza Škopíková), v tišnovském Centru sociálních služeb (Hana a Anežka Bartoňkovi) a někteří se zúčastnili různých soutěží.

Po sametové revoluci 1989 přišel požadavek internacionalizace českého školství. Vyšel jsem mu vstříc spojením hry na hudební nástroj s komunikací učitele a žáka v cizím jazyce. Této problematice se věnuji od roku 1993, tedy už čtvrt století. Tehdy v Evropě postupně vcházelo ve známost mezinárodní označení CLIL aneb Content and Language Integrated Learning. Od školního roku 1998/99 si v mé třídě na ZUŠ Tišnov vyzkoušely hru na hudební nástroj s cizím jazykem (angličtinou nebo němčinou, výjimečně i francouzštinou, italštinou, španělštinou či ruštinou) desítky zájemců.

Ke zvýšení motivace jsem nabídl všem svým žákům příležitost mít vlastní koncertní recitál. Od roku 2007, kdy byla aktivita zahájena, se tak stalo osmnáctkrát. Recitáloví rekordmani? Klavírista David Kellner (v roce 2012 recitál ve věku 6 let), klavíristka Anežka Bartoňková (tři recitály ve věku 10 až 14 let) a varhaník Petr Slouka (v roce 2008 recitál ve věku 20 let).

Dlouholeté zkušenosti hudebního aranžéra (například komorní cyklus Vítej, děťátko!) jsem se snažil zúročit ve vlastní výuce a nejen tam. U příležitosti dvoutisíciho výročí narození Spasitele jsem sestavil a hudebně aranžoval pro hudební obor školy dva pořady: Vánoční chrámové dílo a Adventní chrámové dílo pro dvě hudební tělesa, sbor modlících se a dva moderátory. Tyto dva pořady byly v podání ZUŠ Tišnov součástí brněnských mezinárodních festivalů Vánoční mosty mezi městy (prosinec 2000 a 2001, v druhém případě pod záštitou brněnského biskupa Vojtěcha Cikrleho). Oba pořady, resp. jeho různé varianty, zazněly též v následujících letech v provedení zdejší ZUŠ nejen v Tišnově, ale i jeho blízkém okolí, a dokonce ve slovenské Seredi. Brněnské studio π -vox natočilo oba na vzorová CD. V jednom případě se na pořadu podílely dokonce všechny čtyři obory školy současně.

Klavír – Jitka Zavřelová

Mohu osobně vzpomenout na své první krůčky do této školy ještě v budově na náměstí v roce 1979. Stala jsem se žákyní klavírního oddělení a mé hodiny probíhaly ve třídě paní učitelky Jitky Cvrčkové. Studium hry na klavír bylo pro mě velmi zajímavé, inspirující a přístup výše zmíněné kantorky mě motivoval k přípravě na další studia na konzervatoři v Brně.

Cesty života jsou nevyzpytatelné. V roce 2002 (tedy po 23 letech) jsem nastoupila na ZUŠ v Tišnově jako učitelka klavíru. A to už do budovy na Dvořáčkově ulici. V letošním roce zde tedy vyučuji již šestnáctý rok. Inspirací k mé výuce s dětmi je stále vzpomínka na mé první hodiny u paní učitelky Cvrčkové v mém dětském věku.

Nyní na klavírním oddělení vyučuje 8 kantorů. Učitelé se svými žáky pilně pracují a absolvují veřejná vystoupení školy a účastní se soutěží, ve kterých se jejich žáci prezentují s úspěchy. Asi před 12 lety

bylo do koncertního sálu ZUŠ zakoupeno koncertní křídlo, na které hrají žáci při zmiňovaných vystoupeních. S žáky se zúčastňujeme i větších koncertů (Vánoční, Aprílový, Absolventské) v sále Městského kulturního střediska v Tišnově. Koncertní piano, které bylo také zakoupeno v té době, bylo nastěhováno do mé třídy. Jsem pyšná, že mohu s žáky hrát na tak kvalitní a krásný hudební nástroj.

Klavírnímu oddělení přeji plno úspěchů a nadále hodně šikovných žáků.

Varhany – Silvie Jebáčková

V červnu roku 1999 jsem ukončila studia JAMU v Brně na varhanním oddělení a současně jsem dostala nabídku učit od září na ZUŠ v Tišnově. Jako zázrakem byly za přispění přílehlých farností a města Tišnova pořízeny třímanuálové digitální varhany a já jsem měla možnost zahrát si na ně na slavnostním koncertě při příležitosti oslav 50. výročí ZUŠ v tišnovské sokolovně. Koupí varhan se mi splnil sen: začít vyučovat můj milovaný nástroj – varhany.

Hra na varhany je náročná. Od hráče se očekává, že již umí hrát na nějaký klávesový nástroj, protože ke hře rukou je zapotřebí přidat i nohy – hru na pedál. Hned první školní rok jsem měla čtyři žačky varhanice a společně jsme začaly utvářet svoje „varhanní oddělení“. Varhany jsou nazývány královským nástrojem a tak ho vidíme i my. Neodmyslitelně jsou spojeny s kostelem, a tak se snažíme vždy na jaře vyrazit do blízkých farností a uspořádat varhanní koncert. V posledních letech je to již tradicí a koncertů nám přibývá. Na konci školního roku bývají dva, v letošním jubilejním roce budou dokonce tři. Ten třetí, výjimečný, je v plánu během měsíce května v Katedrále svatého Petra a Pavla v Brně. Jinak jsme již koncertovali v kostele sv. Václava v Tišnově, v Porta Coeli, v Lomnici u Tišnova, v Deblíně, v kapli ve Všechovicích. Účastníme se i celostátních akcí jako je Noc kostelů, ZUŠ open a velkým úspěchem je také účast na celostátní soutěži v brněnském Jezuitském kostele Nanebevzetí Panny Marie.

Před dvěma lety se uskutečnila videoprojekce – promítání živé hry na plátno před oltářem, kde si návštěvníci koncertu mohli prohlédnout varhaníka při hře; jak je to náročné, ale i krásné. V loňském roce jsme společně se smyčcovým komorním orchestrem, složeným z žáků a učitelů ZUŠ, provedli Varhanní koncert F dur od J. K. Vaňhala.

Varhanním oddělením prošly na dvě desítky hráčů, z nichž někteří se věnují aktivnímu hraní na mších i v současnosti. Jedna studentka byla přijata ke studiu varhan na Konzervatoři Brno.

Trubka – Josef Cecava

O výuce hry na trubku a další žesťové nástroje jsme si povídali v malé učebně umístěné v suterénu školní budovy. Pan učitel Josef Cecava hrával svého času i v řadách orchestru mého otce, takže se známe velmi dlouho a stejnou dobu si i tykáme.

Ty máš za sebou, pokud vím, s tišnovskou hudební školou už dlouhá léta spolupráce. Jak probíhala?

Nejprve jsem školu poznal samozřejmě jako žák – v roce 1964 jsem nastoupil coby adept hry na trubku k učiteli Jakubu Horákovi, což byla jedna z vůbec nejvýznamnějších osobností, s nimiž jsem se ve svém hudebním životě potkal a dodnes mám uschovány z těch časů žakovské knížky s jeho

úhledným rukopisem. V roce 1975 jsem se na školu po předchozím působení ve Veverské Bítýšce vrátil už jako pedagog. Mezitím se tu po panu Horákovi výuce hry na žesťové nástroje věnoval především Karel Zhoř a krátce František Šmíd. Měl jsem sice současně úvazek i v Brně nejprve v opeře a poté ve filharmonii, ale vydržel jsem tu prakticky celých deset let. Pak jsem odešel dělat ředitele do Kuřimi, hrál jsem s Moravěnkou a od roku 1989 vyučoval i na konzervatoři, kde jsem se stal vedoucím oddělení dechových nástrojů. Po mně v Tišnově převzal výuku trubky Jaroslav Halouzka, já jsem se ale v dobách ředitele Škára do školy vrátil a dodnes tu působím na částečný pracovní úvazek.

Na co z těch dřívějších časů rád vzpomínáš?

Měli jsme tu již od poloviny sedmdesátých let výbornou žákovskou dechovku, s psaním aranžmá mi dokonce ještě pomáhal až do konce svého života právě pan učitel Horák. V dechovce hrávali například Jiří Zavřel, Petr Peška, Rostík Rozsypal a řada dalších – měli jsme úspěchy na různých regionálních soutěžích.

Jak se změnil způsob výuky, když srovnáš svoje učitelské začátky s dneškem?

Především je tu v současnosti obrovská dostupnost notového materiálu, o němž se nám kdysi ani nesnilo. Tehdy se dala sehnat snad jen Praktická škola Jaroslava Koláře, to byl vlastně jediný metodický materiál, nebylo ani možné ve větším množství nějaké podklady kopírovat na xeroxu či podobných zařízeních. Jinak se dnes samozřejmě s nástupem mladší generace pedagogů hraje více než dříve současné písničky. Ale ten postup je v zásadě stále stejný: malé děti začínají na zobcovou flétnu, k trubce se dostanou třeba až po dvou letech, kdy zvládnou základní návyky a nabudou více síly. Vedeme je pak brzy i k souborové hře, momentálně máme ve škole například komorní trio a pro ansámbl ve složení dvě trubky plus saxofon nám dokonce napsal skladbu bývalý trombonista Bromova orchestru Mojmír Bártek.

Kteří z Tvých žáků to v hudbě dotáhli na další významnější profesní štace?

Karel Bednář se stal sólovým trumpetistou policejní hudby v Ostravě, Igor Michalík hraje v brněnské filharmonii na lesní roh, můj syn Aleš působil v orchestru Janáčkova divadla a byl sólistou Ústřední hudby Praha, na JAMU studoval i člen Ha-kapely Jan Lukas. Dnes studují konzervatoř například Adam Kolář (trombon) nebo Matěj Špaček (lesní roh).

Kytara – Marek Kubát

V roce 1985 nastoupil na ZUŠ Tišnov pan učitel Miroslav Ševčík. Již před tímto datem sice kytaru na zdejší hudební škole vyučovali například pánové Pavel Holub a Jan Král, ale Miroslav Ševčík byl první pravověrný kytarista: první učitel, který hru na kytaru vystudoval a který učil jen hru na tento nástroj.

Zpočátku měl na starosti asi jen dvanáct kytaristů, ale již od dalšího roku získal na škole historicky první celý úvazek výuky hry na tento nástroj. Kytara se stávala stále populárnější a roku 1992 nastoupil jako další posila kytarového oddělení Antonín Richter. Od této doby jsou na ZUŠ Tišnov více méně až doposud vyučovány stále dva plné úvazky kytary. Roku 1999 Antonín Richter odešel a jeho úvazek jsem převzal já, shodou okolností žák Miroslava Ševčíka. V Tišnově jsme ale spolu učili kytaru jenom jeden školní rok, protože kolega Ševčík vzápětí odešel na ZUŠ Smetanova v Brně. Roku 2000 tedy nastoupila na částečný úvazek Kateřina Kessnerová, rozená Zavadilová. Zbytek úvazku učili střídavě František Jurtík, Antonín Jarůšek, Libor Janeček a Jiří Michálek. Pro velký zájem se výuky

kytary na detašovaném pracovišti v Deblíně skvěle zhostila violoncellistka Hana Bahenská, dnes po ní tuto roli zastává flétnistka Jana Havelková.

Akordeon – Dana Morysová

Akordeon (lidově tahací harmonika) je vedle jiných klasických nástrojů takové „miminko“ – počátky jeho vzniku spadají až do poloviny 19. století. V povědomí široké veřejnosti byl tento nástroj spojován téměř výlučně s lidovou hudbou. A je pravda, že lidová píseň k němu patří a sluší mu. Ale dnes už se akordeon zařadil i jinam. Mnoho skladatelů pro něho komponuje originální skladby – uplatňuje se tedy jako sólový nástroj na koncertních pódiiích, ale často se stává i součástí kapel a skupin různých hudebních stylů a žánrů.

Zájem o hru na akordeon je poměrně velký. A to nejenom mezi dětmi, ale i mezi dospělými. Vyučuje se na naší ZUŠ už dlouhou řadu let. Já zde působím od roku 1988, nastoupila jsem po kolegyni Bohuslavě Nedomové v době svého studia na brněnské konzervatoři. Do malé třídy ještě v budově na náměstí... Se mnou se v té době výuce akordeonu věnoval i Ladislav Havlík. Postupně jsem veškeré žáky přebrala já. V době mých dvou mateřských dovolených tady místo mě krátce působili jako zastupující učitelé Miroslav Morys, Michal Horák a Vladimír Sabolovič. Po změně hranic Jihomoravského kraje se do pedagogického sboru vrátila i kolegyně Nedomová, která se v současnosti stará o výuku na odloučeném pracovišti v Nedvědici.

... a příště také žáci

Základní umělecká škola Tišnov má samozřejmě spoustu známých absolventů, kteří se v oblasti hudby později uplatnili jako interpreti v nejrůznějších žánrech. Za měsíc tedy na svoje tišnovská učednická léta zavzpomínají i oni.